

المستدرك

ياخود

الرتاب

في صرف ونحو لسان العرب

صرف قسبي

محمد ذهني

دفعته رابعه

١٣١٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کلمات عربیہ میں تشکیل آیدن حروف معلوم اولدیغی اوزره
شویکرمی طقوز حرفدر :

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س
ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک ل
م ن و ه ل ا ی

الف دیدیکمز ک مسماسی «أ» درکه اولده رسمی بو، ووسطده
وآخرده رسمی شو «ء» ذر : ادب ، تأدیب، ابتداء .
لام الف دیدیکمز حرکه سز برالفدرکه دائما حرف مداولوب
انجق اورتهده وآخرده بولنه بیلور : الباب ، العصا کبی .
بوندن فرق ایچون آنک نامنه (همزه) دینلمشدر .
اولده بولنان همزه لر شو کلمه لرده «ال. اسم. ابن. ابنان. اثنان.
اثنتان. امرؤ. امرأة .» (موصوله) درکه کندیلرینه بشقه برحرف
وصل اولندقدنه یعنی اوست طرفندن علاوه اولندقدنه انلر اوقونماز .
القارعة مالمقارعة . والعصر . باسمه تعالی . العروة الوثقی .
لا انفصام لها . ان امرؤ . وان امرأة . کبی .

بونلردن و آتیده او کرنيله جك دها بعض کلماتین ماعداده
همزه ابتدائیه لر « مقطوعه » در که تلفظدن هیچ ساخط اولماز :
الادب . مع الادب . اسمہ احد . وامته وسط . ربنأ فرغ علينا صبراً .
لا اکراه فی الدین کبی .

ماده اصلیه سنده همزه بولنان کلمه یه « مهموز » تعبیر اولنور .
کلمات مهموزه نك همزه لری اوله تصادفنده اوزون یازیلور : اذان .
اذن . افق کبی .

آخرده واقع اولوبده کندندن اولکی حرف حرکه سز اولورسه
یا لکز شو یله جه « ء » رسم اولنور : بدء . جزء . ملء کبی .
(ملء) برشیتك طولوسی دیمکدر .

بو ایکی حالک غیریده برر حرف زائد ایله یازیلور که او حرف لر
همزه یه مرکز اولور . ائلرده : واو ویاء والف حرف لری دیر . شو یله که
مفتوح ایسه همزه برالف اوزرنده رسم اولنور : الرأس . البأس .
اوست طرفنده کی حرف مکسور ایسه همزه یا دندان اوزرینه
قونیلور : الذئب . البئر . اوست طرفنده کی حرف منسوم ایسه
همزه واو اوزرنده رسم اولنور : المؤمن . الرؤیة .

همزه وسطده و آخرده کسره دن ماعداد حرکه ایله متحرک بولنورسه
ماقبلنک حرکه سی جنسندن بر حرف ایله یازیلور : المؤخر .
السؤال . سأل . بدأ . قاریء . قرأوا . یقرأون . یستأثرون کبی .
همزه مکسور اولدیغنه کوره کندمی حرکه سنده تبعاً یازیلور :
الرئیس . سئل . سئم کبی (سئم) اوصانندی دیمکدر .

ماقبلی ساکن اولدیغی صورتده دخی کندی حرکه سندن تابع اولوق
 غالبدر : السائل . المسائل . الاسئلة . المرأة . جزؤه . جزئه .
 ماقبلی ساکن اولقله برابر کندیسی قحه ایله متحرک بولندیغی
 صورتده مرکز اوله رق یازلسی لازم کلان الفک ترک اولندیغی ده
 واردر : المسألة « یاخود » المسئلة . الهیئة « یاخود » الهیئة ، النشأة
 « یاخود » النشئة کبی .

• اختصاراً الفک ترکی مشهوردر : القراءة . جزءه .
 شکیم رأوف ورؤوس کبی کلمات اختصاراً شویله : رؤف .
 رؤس . یازیله کلشدر .

مهموز لردن ماغدا رسم خطده زائد حرف یوقدر . یازیلوبده
 اوقونیمان حرف همان مهموزاتک مرکز لریله جمع واولرینک
 اوکنده کی [*] ومئاتک وسطنده کی الفدن وبرده عردن فرق ایچون
 (عمرو) لفظنک صوکنده کی و (اولو) و (اولاء) کملرینک
 وسطنده کی واودن عبارتدر .

بعض کلمات تلفظ اولندیغی صورتلردن بیله اکسک یازیلبور
 لکن . هذا . هذه . ذلك . اولئك . كذلك . الله . رحمن . اله
 هرون . اسمحتی . اسمعیل . ثلثة . داود . طاوس .

(*) ضربوا، لم یرحموا کبی نوندن وضمیمه لردن خالی اولان أفعال جمع لرینک اوکنه
 الف یازلوق قاعدهدر . لکن یضربون وماضربوه بویله دکادر . واذا ما
 غضبواهم یغفرون . انهم كانوا هم اظلم واظنی . قاعده مذکورده داخلندهدر .

بوکیلر بلندکدنصره کلمات عربیه یی از بردن یازمقدمه هیچ
کوجملک یوقدر که یاز دیران آدمک آغزندن چیقان حرفلر
یازیله جق دیمکدر .

یالکز آخرده کی الفلر و تالراچون بلنه جک برشی دها
واردر که اوده شودر : الف ایله نهایتلنن کملرک عدد حروفی
اوجدن زیاده ایسه اوالف « ی » شکلنده یازیلور : الدعوی ،
المعنی ، المصطفی کبی .

کندندن اولیا، ویاخود کندندنصره ضمیر اولانلر و آخرینه
ادوات ترکیه دن بری اتصال ایدنلر بوندن مستثنادر که انلر کندی
شکلنده رسم اولنور : الرؤیا . الدنیا . معناهما . احدا هن . کبی .
ادوات ترکیه اتصالنه مثال : مستثنانک مستثناسی مستثنادر .

اوج حرفلی کلماتده اصلی و او اولان الفلر الف صورتنده اصلی
یا اولانلر « ی » صورتنده رسم اولنور : القفا . الاذی .

تا ایله ختام بولان کلماتده وقف حالی معتبردر . کله وقف
اولندیغی یعنی تلفظه مابعدندن آریلوب طورلدیغی وقت « ه » کبی
قالانلر شو « ه » ویا شو « ه » صورتده یازیلور : الصلاة = الصلاه .
القائمة = القائمة . القوة = القوة . المعجزة = المعجزة . التجربة =
التجربة . .

عند الوقف تاتلفظ اولنانلر شو « ت » صورتده یازیلور :
الوقت . السکوت . الثبات . النبات . المعجزات . الصلوات .
الاخت . البنت . کتبت . استکتبت .

وقف حالته يالكز بونلر دكل ، رسم خطده زيدا . عمراً .
 ابدأ . اصلاً . مثلاً كبي كلمات منصوبه دخي تا بعدر كه عند الوقف
 بونلر الف ايله نهايتند يرلديكي ايجون اوالفلر رسم خطده بونلور :
 مثلاً ، ابدأ ، ايضاً ، وقتاً من الاوقات ، يوماً من الايام ، حيناً
 من الاحيان .

بركلهده ايكي همزه نك اجتماعنده برنجيسى مفتوح وايكنجيسى
 ساكن اولديغنده . ايكنجى همزه الفه قلب اولنهرق همزه اولى
 الف ممدوده اولور : آخذ = آخذ = آداب = آداب . ايكنجى همزه
 ساكن اولمقله برابر برنجى همزه مكسور اولورسه ايكنجى همزه
 يايه قلب اولنهرق حرف مد اولور : ايتلاف = ايتلاف . برنجى
 همزه مضموم ايسه ايكنجى همزه واوه قلب اولنهرق حرف مد
 اولور : اوتمن = اوتمن .

همزه وصل ايله ابتدا ايدن برفعلك اولنه همزه استفهاميه
 كلورسه همزه وصل خطدن دخي اسقاط اولنوب يالكز همزه
 استفهاميه تحرير وتلفظ اولنور : أفترى ؟ أستكبرت ؟ أصطفى ؟
 همزه وصلك خطدن سقوطى بر بو صورته وبرده « ابن »
 و « اسم » كلمه لرينه مخصوصدر . شويلاه كه :

« ابن » كلمه سى ماقبلنه صفت اولهرق ايكي علم اره سنه كيرسه
 الفسز يازيلور : محمد بن عبدالله . الحسين بن على كبي .
 ايجابنده ينه الف ايله محمد بن عبدالله وحسين بن على ديواوقونور .

اگر « ابن » لفظی ماقبلنه صفت دکلده خبر واقع اولورسه
الفلی یازیلور : قالوا المسيح ابن الله .

سطر باشنه تصادف ایدرسه ینه الف یازیلور .

« اسم » لفظنک همزه سی دخی بسمله شریفه ده مکتوب دکلدر :
بسم الله . بخلاف نحو : باسمه تعالی .

برده حرف تعریفک همزه سی لام حرفنه ملاقی اولدقه
خطدن ساقط اوله کیشدر : الكتاب ، للکتاب . الکتب ، للکتب .

بعض مصطلحات

۱ (ابدال) بر حرفک یرینه بشقه بر حرف کتور مکدر :
ورائتدن ارث ووهمدن تهمة کبی که برنده همزه و برنده تاواوه
بدل اولمشدر . شام لفظنک دخی اصلی شأم اولوب همزه الفه
ابدال اولنمشدر . شان ایله شأن و قال ایله فال و قولدن قائل و زیاده دن
زائد و صد ددن تصدی دخی بویله در .

۲ (ادغام) بر جنسدن اولان ویان یانه تصادف ایدن ایکی
حرفک برینی دیکرینه ادخال ایدوب بر یاز مق و بر کبی اوقومقدر :
السب . السن . التضاد . الاطباء . الأئمة . امد . استمد .

• حرف اوله (مدغم) و حرف ثانییه (مدغم فيه) تعیر اولنور .

۳ (اظهار) فک ادغامدر که بر جنسدن اولان ایکی حرفی
یکدیگرینه ادخال ایتمکدر : السبب . الدرر . البررة :

۴ (اعلال) حروف علت تعیر اولنان واو ویاء و الف

حرفلرینی حذف یا خود اسکان و یا خود قلب طریقہ تغییر ایتمکدر.

• (حذف) بر حرفی بستون یوق ایتمکدر: وه بدن «یهب»
 وه بدن «هبة» • قولدن «قل» • دعوتلین «ادع» • قیاسدن
 «مقیس» • القاضی و «قاض» کلمه لرنده اولدینی کبی.

• (اسکان) مستحق حرکت اولان حرف علتی حرکت سز قیلیمقدر
 یقول • یدعو • ینفی • المقتی • الملیل

(قلب) بر حرف علتی بشقه بر حرف علتی چویر مکدر:
 وجوددن «ایجاد» • وزندن «میزان» • یقظه دن «موقظ» • ایوام
 یرنده «ایام» • مینوی یرنده «مینی» کبی

۵ (التقاء ساکنین) یا خود (اجتماع ساکنین) حرکت سز ایکی
 حرفک یان یانه کلمسیدرهم

۶ (التقاء علی حده) ایکی حرف ساکنک علی حده اجتماعی
 دیمکدر که کلماتک وقف اوزره قراءتنده حاصل اولان اجتماع
 ساکنین اشته اوقیلدندر: السلام، المتین، الصبور.

برده ساکنینک برنجیسی «حرف مد» و ایکنجیسی «مدغم»
 اولور سهینه «التقاء علی حده» در: الدابة، تأمرونی، ولا الضالین.

۷ (التقاء علی غیر حده) ذکر اولنان ایکی صورتک غیریده

ایکی حرف ساکنک یان یانه کلمسیدر که عربیده جائز و واقع
 دکدر. حذف صورتیه اولان اعلاک ووجبی علی الاکثر بودر
 لم یقل، قست، الناهون.

« التقاء على غير حده » بر کلمه ده جائز و جاری اولمدینی کبی بر
 او قونشده ایکی کلمه ده دخی تجویز اولماز . بناء على ذلك ایکی
 حرف ساکن یکدیگرینه متصل ایکی کلمه ده اجتماع ایتدکرنده انلرک
 تلفظجه حکمی یا اسقاط و یا خود تحریکدر . شویله که ساکن اوّل
 حرف مد اولدیغنه کوره تلفظدن اسقاط اولنور : على الاصول .
 الى النشور . ادعوا الله . يخشى الناس . سمعنا الهدى . ما استطعتم
 . الا الله . لانفصام . ذوالقرنین . اولوالالباب . ذوی العقول .
 ساکن اوّل حرف مد اولماز ایسه تحریک اولنور . حرف ساکنی
 حرکه له مکده اصل اولان کسره در : قالت الاعراب . عن العالمین .
 اذ استسقى . أم ارتابوا . ان استطاعوا . أن امشوا . أو ادعوا .
 لو استطعنا . من القوم ؟

جمع میملری و ما قبلی مفتوح جمع و اولری ضمه ایله حرکه لنور :
 بهم الارض . هم الذين . انتم الفقراء . لا تخشوا الناس . عصوا
 الرسول .

« من » حرفی فتحه ایله حرکه لنور : من الناس . من الباب .

٨ (تصحیح) حرف علقی اعلال ایتیوب حالی اوزره ترك
 ایتمکدر . مثلاً حوضک و اوینی جمعی اولان « حیاض » ده یایه قلب
 ایتمک اعلالدر . طویلک و اوینی جمعی اولان « طوال » ده ابقایتمک

تصحيحدر. قيام ايله قوام = مقاومه . انزواء واحتواء واستواء
دخی بويله در [*] .

۹ (حرف صحيح) حروف علتك ماعداسيدر .

۱۰ (حرف علت) واو ، ياء ، الف . حرفلريد .

۱۱ (حرف اين) مداولنميان واوايله يادن عبارتدر : الجوز .

الخير . او . لو .

۱۲ (حرف مد) ساكن اولوبده اوست طرفنك حرکهسى

کندينه اويغون اولان حرف علتدر : المال . الميل . الفول .

۱۳ (نقل) همزه نك حرکهسى ماقبلنه ويرمکدر : الارض .

ان اغز .

۱۴ (وصل) کچمک يعنى اوقور ايکن ارهده طورميوب کلماتى

برى برينه اولامقدر .

۱۵ (وقف) طورمق يعنى کلماتى اولاميو ببرى برندن آيرمقدر .

(همزه وصل) و (همزه قطع) تعبيرلرى موصوله ومقطوعه

عنوانيله حروف مياننده ذکر اولنميشدر .

همزه استفهاميه وهمزه ندائيه نحوك ادوات فصلندهدر .

کلمه

معناسى اولان برلفظدر واوچ قسمدر : اسم ، فعل ، حرف .

حرف قسمنك بيانى نحودهدر .

(اسم) : الکتب ، الكتاب ، الکاتب ، المكتوب ، الحسن ،

[*] بونلر ايجون مصادر خماسيه بجهته مراجعت اولنسون .

الحسین ، الکرسی ، المنبر ، المسجور کبی معناسنک زمانه اقترانی
اولیان کلمه در .

(فعل) : کَتَبَ « یازدی » یَکْتُبُ « یازار » یاخود « یازیپور » .
لِیَکْتُبُ « یازسون » اَکْتُبُ « یاز » لَمْ یَکْتُبُ « یازمدی » لَمْ یَکْتُبُ « دها
یازمدی » سَیَکْتُبُ « یازاجق » کبی معناسنک اوچ زماندن
برینه اقترانی اولان کلمه در .

اقسام سبعة

کَرک اسم و کَرک فعل مرکب اولدینی حروف اصلیه نک نوعی
اعتبار یله یدی قسمدر : سالم « یاخود » صحیح ، مهموز ، مضاعف ،
مثال ، اجوف ، ناقص ، لفیف .

اسمدن : الکتب « یازمق » المسح « سیلمک » و فعلدن : کتب ،
مسح کییلر « سالم » در .

الافک « افتراء » البدء « باشلامق » افک بدأ کییلر « مهموز » در .
حرف اولی همزه اولانه « مهموز الفاء » و حرف وسطی همزه
اولانه « مهموز العین » و حرف آخری همزه اولانه « مهموز
اللام » دینور .

الخط . الضرر . القرار . المرور . الصحیح . خط ، قر کییلر
« مضاعف » .

الوعظ . الیقظة . وعظ . یقظ کبی اولنده و او یاخود
بولناتلر « مثال » در .

القول . الميل . الباب . قال . مال کبی اور تہ سندہ و او یا خود
یا و یا خود الف بولنا نلر « اجوف » در .
السہو . السعی . الصبا . سہا . سعی کبی آخرندہ و او یا خود
یا و یا خود الف بولنا نلر « ناقص » در .
الحی . الوحی . وقی . طوی کبی ہم اجوف و ہم ناقص و یا خود
ہم مثال و ہم ناقص اولانلر « لفیف » در .
ناقصلقدن خالی اولمدیغی ایچون (لفیف) ناقص حکمنده در .
مثالک واجوفک و ناقصک و اولیلرینہ « و اوی » و یالیلرینہ
« یائی » تعبیر اولنور .

و اوویاء و الف حرفلری « حروف علت » اولدیغندن انلردن
برینک و یا ایکینسک بولندیغی کلمہ یہ « معتل » تعبیر اولنور . معتل الفاء
(مثال) و معتل العین (اجوف) و معتل اللام (ناقص)
و معتل الفاء و اللام یا خود معتل العین و اللام (لفیف) دیمکدر .

اوزان

اسماء و افعالہ کلمدنک مادہ اصلیه سی اعتباریلہ ایلك حرفنه
« ف » و ایکنجی حرفنه « ع » و اوچنجی حرفنه « ل » تعبیر اولنوب
در دنجی اوله رق بر حرف اصلی و ارایسه آکا « لام ثانیہ » و بشنجی
اوله رق بر حرف اصلی دها اولدیغنه کوره آکادہ « لام ثالثہ » دینلور .
و مادہ اصلیه بولنرایلہ تعیین اولنور . مثلاً : « المسح فعل و مسح
فعل و خردل فعلل و ترجم فعلل و اصطبیل فعللل و زننده در . »

دینور . اکر کلمه مادهٔ اصلیه دن بشقه حرف وار ایسه عیناً تلفظ اولنور . مثلاً : « کتاب فعال و مکتوب مفعول و مکتب مفعَل و استکتاب استفعال و یکتب یفعل و یستکتب یستفعل و زنده در . » دینور .

حروف زیاده

کلمه مادهٔ اصلیه دن بشقه موجود اوله بیلان حروف غیر اصلیه شونلردز : ء ا ت س ل م ن و ه ی .
بو حروفی شوجهه جامعدر : الیوم تنساء . « بوکون سن انی اونودرسین » دیمکدر .

حروف زیاده بی تعیین ایده جک شی اشتقاقدر . انلرک علی الاکثر زائد اولدقلری مواقعی بیلیمک دخی مدار معرفتدر .

حروف زیاده نك بولندیغنی محللر

کله اولنده اولان همزه کندنن صکره اوچ ودها زیاده [*]
حرف بولندیغنی حالده زائد یعنی مادهٔ اصلیه دن خار جدر : اشرف اسلوب . ابریق . اکرام . احترام . استعظام .
ام . ادب . ابل کبی کندنن صکره ایکی حرف بولنان همزه لر اصلیدر . آخرده واقع همزه لر : صحراء ، کرماء ، اولیاء کییلرده زائد اولوب صفیاء و انتهای استغناء کییلرده و اودن یا خودیاء دن قلب اولنشدنر .

[*] اجاج اصطلبل امثالی کله لر ایچون اصله یعنی منتخبه باقلسون .

(الف) حرفی اوچ ویادرت حرف اصلی ایله برابر بولندقدہ زائددر (اولدہ بولنہ ماز) . کرک اورتہدہ اولسون : کتاب ، کاتب ، خلیج . کرک آخرده اولسون : دعوی ، قہقہری .
الباب ، الثاب کیلرہ کی الف واودن ویادن مقلوبدر .

(ت) حرفی اوچ حرف اصلی ایله برابر بولندقدہ زائدصایلور . کرک اولدہ اولسون : تکبیر . تکرار . تقابل . تمنی . تنصر . کرک اولہ قریب وسطہ اولسون : اجتماع . استخراج . وکرک آخرده اولسون : تجربه ، مطبوعہ ، مقاولہ کبی .

(س) اوچ حرف اصلی بولنان کلماتک باش طرفندہ ہمزه وتاء یا خود میم وتاء ایله برابر زائد اولور : استنطاق . استبرق . مستنطق .
(ل) حرفنک زائد اولدیغی نادر در : التحذلق (حذقت طاسلامق) .

(م) کندندن صکرہ اوچ ویادرت حرف اصلی اولمق شرطیله اولدہ زائددر : مکتب . مفتاح . مترجم . منسی . مفتری کبی .
مسح و مثال کیلرہ کی میم اصلیدر .

(ن) حرفی زیتون وزعفران کبی کلماتدہ یعنی اوچ ویادرت حرف اصلی صکرہ آخرده زائددر . قانون لفظندہ اصلیدر .

(و) حرفی وسطہ و آخرده کندندن بشقہ اوچ ویادرت حرف اصلی بولنمقلہ زائد اولور : طلوع . دستور . عنفوان .

(ه) حرفی آنا معناسنه اولان ام کلمہ سنک جچی بولنان (امہات)

لفظنده ودها بعض کلماته زائده در. لفظ امهات فعلهات وزنده در .
 (ی) حرفی اوچ ویا درت حرف اصلی ایله برابر بولند قدده زائده
 عد اولنور . کَرَک اولده اولسون : یعیسوب (آری بکی) .
 یقطین (یره یا بیلان نبات) . کَرَک اورته ده اولسون : خنزیر ، کثیر .
 وکَرَک آخرده اولسون : رفاهیه . اراضی . اهالی کبی .
 جاریه و جوارى امثالنده اصلیدر .

اخطار - بوندن مقدم مذکور اولان « اقسام سبعة » حروف
 اصلیه اعتباریله اولدیغندن دخول و قبول و قلیل و کثیر کبی کلمات
 اورته لرنده کی واو ویا زائده سببیه اجوف صایلماز .

اصلى و مزید فیه

اسملر و فعللر مرکب اولدقلى حروفک عددی اعتباریله
 اصلی و مزید فیه قسملرینه آریلور . شویله که جمیع حروفی اصلی
 اولوب ذکر اولنان محللر نجه حروف زیاده دن خالی بولنان اسمه
 « اصلی » و فعله « مجرد » دینور . جمیع حروفی اصلی اولیوبده ذکر
 اولنان محللر نجه حروف زیاده دن برینی ویا برقاچنی حاوی اولان اسمه
 و فعله « مزید فیه » ویا خود « ذوالزیاده » دینور .

فعللر باینده میندر . اسملرک مزید فیه انواعی پک چوقدر [*] ،
 اصلی قسمی اوچ نوعدر : ثلاثی ، رباعی ، خماسی .

[] مزید فیه کده !ک چوق حرفلیسی (استطلاعات) لفظی کبی طقوز
 حرفی متجاوز دکدر .

- « ثلاثی » اوچ حرفلی اولاندر : الشمس ، القمر .
 « رباعی » درت حرفلی اولاندر : الخردل ، الدرهم .
 « خاسی » بش حرفلی اولاندر : السفرجل ، الاضطبل .

اسمک اقسامی

- اسمک صرفه عائد اقسامی : مصدر ، اسم فاعل ، اسم مفعول ،
 صفت مشبیه ، صیغ مبالغه ، اسم تفضیل ، اسم تصغیر ، اسم منسوب ،
 اسم زمان ، اسم مکان و اسم آلت . دن عبارتدر .

مصدر

افعال و صفاتک مأخذیدر . ماضی و مضارع الخ [*] کبی فعلدر
 و اسم فاعل و اسم مفعول و صفت مشبیه الخ کبی صفتدر یعنی ذات
 مع الوصفه دلالت ایدن اسمدر بتون اندن مأخوذدر .
 مأخوذاتنک البسیطی بولنان فعل ماضی اعتباریه مصدر شویله
 تقسیم اولنور : اوچ حرفلی فعل ماضی تولید ایدن « مصادر ثلاثیه » در ،
 اصلی اوله رق درت حرفلی فعل ماضی تولید ایدن « مصدر رباعی »
 مجرد « در . مزید فیه اوله رق درت حرفلی فعل ماضی تولید ایدن
 « مصادر رباعیه » و بش حرفلی فعل ماضی تولید ایدن « مصادر
 خاسیه » و التي حرفلی فعل ماضی تولید ایدن (مصادر سداسیه)
 و اصلی رباعینک مزید فیهی اوله رق بش یاخود التي حرفلی فعل
 ماضی تولید ایدن (مصادر رباعی مزید فیه) در .

[*] الی آخره دیمکدر .

مصادر ثلاثيه

القطع (كسك) الاكل (يمك) الوعظ (اوكت ويرمك)
الذوق (طامق) السيل (آقق) العفو (صوچ باغشلامق)
النهي (ياساق ايمك)

مضاعفدن تشديد ايله: الظم (يرمك) السب (سومك) الظن
(ظن ايمك)

الكوى اللوى كى ليفلر قلب وادغام ايله شويله اولور: الكى
(داغلامق واوله مك) اللى (بومك وقيورمق).

الذكر (آكق) الصدق (طوغرى سويله مك)
الاذن (دستور ويرمك)

مضاعفدن ينه تشديد ايله: العز (عزير اولمق) الحس (طويمق)
اجوفده واوى دخى اولسه يائى صورتده و حرف مد
ارله رق: الطيب (اي اولمق).

الشكر، الظلم، (دناءت).

مضاعفدن ينه تشديد ايله: الحب (سومك وسوكى).
اجوفده واو حرف مد اوله رق: الطول (اوزونلق).
الجوع (آچلق).

الطلب (آرامق، ايسته مك) الوجع (آغريمق، آجميق)
الظما (صوسزلىق).

فعل وزنده

فعل وزنده

فعل وزنده

فعل وزنده

- بووزنك مضاعفي تشديد سرذر : الملل (بيقمق) . الشلل
 (چولاقلق) : الصمم (صاعرلق) .
- اجوفدن تصيح ايله يعنى بلا اعلال : الحول (شاشيلق) .
 الهيف (اينجه بليليك) .
- ناقصده آخرى الف اوله رق : العمى (كورلك) . الغبا
 (غباوت) . الدمى (قانامق) . الصغر (كوچكلك) .
 الكبر (بيوكلك) . الثقل (آغرلق) .
- اجوفدن طوغريدن طوغري يه : الحول (تحول ايتك ،
 دكشمك) . العوج (اكريلك) .
- ناقصده آخرى الف اوله رق : الرضا (خشنود
 اولق) . الشرى (ساتون آلق وصاتمق) .
- الرجة (آجيمق) . الرأفة (زياده آجيمق) . الغيرة
 (قسقاتمق) . السطوة (قهر وغلبه ايتك) . الوحدة .
- الخدمة . العفة (عفيف اولق) النية (قلباً قورمق) .
- بووزن مثال قسمنده (عله) شكلنه كيرر . وهبدن :
 هبة . وصفدن : صفه . وصلدن : صله . كبي .
 وسطى حرف حلق اولانلر مفتوح الاول اولور .
 وسعدن : سعه . وضعدن : ضعه . ودعدن : دعه . كبي .
- الصجة (قفادارلق) . الرؤية (كورمك) . السعلة
 (اوكسورمك) .

الذهاب ، القرار ، الطواف . ناقصده حرف اخير همزه اولور : الحياء ، الفناء،البقاء.	فعال
الشماس (سرکشك) . الحران (حرونلق) . الفرار (قاجق) . اجوفده واويلر دخى يائى صورتند اولور : الصوم ، والصيام (اورج طومتق) . الاوب والاياب (عودت . اتمك) .	فعال وزندہ
ناقصده حرف اخير همزه اولور : البناء ، الجلاء ، اللقاء . السؤال (صورمق وايسته مك) . الفواق (اينجقرمق) [*] ناقصده حرف اخيرينه همزه اولور : البكاء (آعلامق) . الدعاء (حقدن ايسته مك) .	فعال
الفظانة (زيركلك) . الدناءة (آچاقلق) . الوقاحة (يوز سزلك) .	فعالة
الخطابة (خطيبك) . القراءة (اوقومق) . التلاوة (قرآن اوقومق) . الوقاية (اسرکه مک) . الديانة (امور دينه رعايت اتمك) . اجوف واويده وسطده كي واو ياء اولور : الصون والصيانة (اسرکه مک) . الاول والايالة (حكومت اتمك) . الزور والزيارة (زيارت اتمك) .	فعالة

[*] اينجقرق معنائه اسم دخى اولور . اجوف اوله رق باب اولدن
ومهموز اوله رق باب نالمدن مستعملدر . الفواق لغة فى الفواق .

السهولة (قولايلىق). الصعوبة (كوجلك). الخؤولة
 (دايللىق). العمومة (عوجهلىق). الامومة (آنالق).
 المروءة ياخود المروءة (كمال انسانيت) .
 ناقصده تشديدايلىه : الابوءة (بابالق). البنوءة (اوغلاق).
 الاخوءة (برادرلك) .

البيتوتة (كيجلهمك). البينونة (آيرلىق). الشيوخة
 (اختيارلهمق) .

الفقدان (ييترمك). الوجدان (بولمق) . الاتيان
 (كلمك). الرضوان (خشنوداولمق). النسيان (اونوتمق) .

الشكران (نعمتشناسلق). الكفران (نعمت ناشناسلق) .
 العدوان (ظلم) .

الخلجان (سكرمك). الضربان (زونقلامق) . الشنان
 (بغض ايتمك). الدوران (دونمك). السيلان (آقق) .
 الجريان (آقق و قوشمق) . العدوان (سكرتمك) .

الصهيل (كيشنهمك). النهيق (آغرمق) . الطنين
 (ويزلامق وچينلهمك). الانين (ايكلمك) .

الدخول (كيرمك). الخلود (ابدى قالمق) . الوقوع
 (دوشمك وقونمق) . الافور (خدمته چاپك اولمق) .
 الخسوء (كوز قاماشمق) .
 ناقصده واوى اولديغنه كوره وسطده كى واو زائده